Europadomstolens domar*

Under oktober–december 2021

*Av jur.kand. Anna Rogalska Hedlund***

Det senaste kvartalet har Europadomstolens stora kammare meddelat dom i två mål som båda rör våra nordiska grannar. Det ena avgörandet *Abdi Ibrahim mot Norge* är ett avgörande av många där Norge fällts för att inte i tillräcklig utsträckning respekterat föräldrars rättigheter vid omhändertagande av barn. I det senaste fallet aktualiserades även religionsfriheten enligt artikel 9 i konventionen eftersom den biologiska modern hade betonat vikten av att hennes son fick någon anknytning till sitt somaliska och muslimska ursprung.

I *Savran mot Danmark* hade en man med en allvarlig psykisk störning utvisats till Turkiet efter att ha avtjänat ett fängelsestraff i Danmark. Till skillnad från kammaren bedömde stora kammaren att en eventuellt utebliven vård inte innebar att det förelåg en risk för en allvarlig, snabb och oåterkallelig försämring av hans hälsa vid en utvisning. Däremot ansåg stora kammaren att Danmark inte i tillräcklig utsträckning hade beaktat klagandens starka band till Danmark och nästan obefintliga band till Turkiet.

Under sista kvartalet av 2021 beslutade Europadomstolen också att kommunicera ovanligt många mål mot Sverige. Flera av målen gäller anhöriginvandring enligt lagen om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige, en lagstiftning som kraftigt begränsar möjligheten till anhöriginvandring. Ett av målen mot Sverige rör frågan om staten kan hållas ansvarig för att en nästan blind afghansk man tog sitt liv kort efter att hans ansökan om asyl avslogs. Ett annat mål rör frågan om en person som avslöjat organiserad brottslighet i Albanien

* Utgiven med bidrag från Institutet för Rättsvetenskaplig Forskning.

** Översikten omfattar perioden mars till juni 2021. Närmast föregående översikt var införd i ERT 2021 s. 705 ff. – De fullständiga texterna till de domar som kort refereras kan sökas på Europadomstolens hemsida http://hudoc.echr.coe.int. – Följande förkortade benämningar används i rättsfallsöversikten: Konventionen = Europeiska konventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna. Europadomstolen = Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna. – En dom från en kammare vinner laga kraft enligt artikel 44:2 i konventionen dvs. om parterna förklarar att målet inte kommer hänskjutas till stora kammaren, om hänskjutande inte begärs inom tre månader eller när panelen avslagit begäran om hänskjutande. Ett beslut om avvisning av ett mål eller en dom från en kommitté kan inte hänskjutas till stora kammaren.

Europarättslig tidskrift, open access 2026-11-16

riskerar behandling i strid med förbudet mot omänsklig och förnedrande behandling vid en utvisning på grund av hans avslöjande av organiserad brottslighet.[1]

Europadomstolen fortsätter också att leverera domar som aktualiserar olika aspekter av rättsstatsbegreppet. Bland dessa sticker Azerbajdzjan och Ryssland ut som länder som stundvis fullkomlig bortser från allt vad kan anses vara rättstatens principer (se *Democracy and Human Rights Resource Centre and Mustafayev* mot *Azerbajdzjan* och *Corley m.fl.* mot *Ryssland*).

1. R.D. och I.M.D. mot Rumänien (dom 12.10.2021)

Fråga om rätt till frihet och säkerhet (artikel 5.1 i konventionen), rätt till skydd för privat- och familjeliv (artikel 8 i konventionen), rätt till enskilda klagomål (artikel 34 i konventionen) och skyldighet att underlätta prövning av målet (artikel 38 i konventionen) – frihetsberövande och psykiatrisk tvångsvård

Klagandena hade båda dömts till psykiatrisk tvångsvård som verkställdes tre år efter att bedömningen om behovet av tvångsvård gjordes. Efter en tid fick båda klaganden var sin förmyndare.

Europadomstolen konstaterade att frihetsberövandet förvisso hade haft stöd i inhemsk rätt. Det saknades dock en bedömning om klagandena utgjorde en risk för sig själva eller andra som kunde motivera frihetsberövandet. Detta medförde att Europadomstolen bedömde att det förelåg en kränkning av rätten till frihet och säkerhet enligt artikel 5.1 i konventionen.

Europadomstolen fann vidare att regelverket för tvångsvård inte reglerade avsaknaden av samtycke och möjlighet för patienten att överklaga ett läkares beslut om vård. Klagandena hade dessutom satts under förmyndarskap. Europadomstolen fann därför att avsaknaden av tillräckliga säkerhetsmekanismer mot påtvingad vård inte gav klagandena det miniskydd de var berättigade till enligt artikel 8 i konventionen. Det förelåg därför en kränkning.

Trots brister vid möjliggörandet för klagandena att vända sig till Europadomstolen och regeringens underlåtenhet att inge alla relevanta beslut och domar som underlag för Europadomstolens bedömning fann domstolen dock inga kränkningar av artiklarna 34 och 38 i konventionen.

Se även *N mot Rumänien (nr 2)* (dom 16.11.2021) där Europadomstolen konstaterade att Rumänien måste se över sin lagstiftning om förmyndarskap för mentalt funktionsnedsatta.

[1] Hasani mot Sverige (35950/20), Mohamad mot Sverige (12805/19), D.H. m.fl. mot Sverige (34210/19), Okubamichael Debru mot Sverige (49755/18) och A.D. m.fl. mot Sverige (22283/21).

Europarättslig tidskrift, open access 2026-11-16

2. J.C. m.fl. mot Belgien (dom 12.10.2021)

Fråga om rätt till en rättvis rättegång (artikel 6.1 i konventionen) – Belgiska domstolar saknar jurisdiktion att pröva talan mot Vatikanstaten

Klagandena var 24 franska, belgiska och nederländska medborgare som klagade inför belgiska domstolar på att katolska kyrkan hanterat frågan om sexuella övergrepp inom kyrkan på ett strukturellt bristfälligt sätt.

Europadomstolen fann att de inhemska belgiska domstolarnas bedömning avseende andra staters immunitet inte avvek från internationell rätt. Begränsningen av rätten till domstolsprövning hade därför varit legitim och proportionerlig. Det förelåg således ingen kränkning av rätten till en rättvis rättegång enligt artikel 6.1 i konventionen.

3. Bara och Kola mot Albanien (dom 12.10.2021)

Fråga om rätt till en rättvis rättegång (artikel 6.1 i konventionen) och rätt till effektiva rättsmedel (artikel 13 i konventionen) – reform av rättsväsende ursäktar inte oskäliga handläggningstider

Den ena klaganden hade sökt men inte fått en tjänst som rektor. Tillsättningsförfarande hade enligt honom brister och han väckte talan därom 2016. Målet var fortfarande inte avgjort. Den albanska högsta domstolen avslog klagandens invändning om den långa handläggningstiden med motiveringen att denna berodde på reformen av det albanska rättsväsendet. Den andra klaganden var tilltalad för mord i en rättegång som hade påbörjats 2012 och fortfarande inte var avgjord.

Europadomstolen konstaterade att ingen av klagandena hade fått en rättegång inom skälig tid och även om en reform av rättsväsendet av förklarliga skäl påverkar handläggningen av mål så frigör det inte staten från skyldigheten att tillhandahålla en rättegång inom skälig tid. Klagandenas rätt enligt artikel 6.1 i konventionen hade därför kränkts.

Europadomstolen konstaterade också att den första klagande, mot bakgrund av den bedömningen som den albanska högsta domstolen hade gjort, inte hade haft ett effektivt rättsmedel enligt artikel 13 i konventionen. Domstolen betonade dock att rättsmedlet som sådant fortfarande var ett sådant rättsmedel som ansågs vara effektivt vid långsam handläggning och därmed skulle uttömmas innan man klagade till Europadomstolen.

Europarättslig tidskrift, open access 2026-11-16

4. Democracy and Human Rights Resource Centre and Mustafayev mot Azerbajdzjan (dom 14.10.2021)

Fråga om rätt till skydd för egendom (artikel 1 i första tilläggsprotokollet till konventionen), rätt till effektiva rättsmedel (artikel 13 i konventionen), rätt till rörelsefrihet (artikel 2 till tilläggsprotokoll nr 4 till konventionen) och begränsning av användning av inskränkningar i rättigheter begränsningar (artikel 18 i konventionen) – godtycke mot MR-organisation och dess grundare

Klagandena var en MR-organisation verksam i Azerbajdzjan och dess grundare som även var medlem i landets advokatsamfund. Båda klagandenas tillgångar frystes och den ena klaganden belades med utreseförbud.

Det var ostridigt att klagandena inte hade anklagats för något brott. Den ena klaganden hade dock blivit förhörd vid flera tillfällen. Europadomstolen konstaterade att det mot den bakgrunden saknades stöd i inhemsk lag att frysa klagandenas tillgångar. Klagandena hade dessutom inte blivit delgivna något beslut vilket i praktiken berövade dem alla praktiska möjligheter att klaga på besluten. Det förelåg därför en kränkning av deras äganderätt liksom rätten till effektiva rättsmedel.

Beträffande utreseförbudet så var även det inledningsvis olagligt eftersom det inte grundade sig på något beslut. Det andra utreseförbudet som syftade till att säkra betalning av skatt hade förvisso stöd i inhemsk lag men myndigheterna hade i det fallet inte övervägt mindre ingripande åtgärder såsom t.ex. att beslagta det belopp som den påstådda skatteskulden gällde. Båda utreseförbuden utgjorde därför kränkningar av rörelsefriheten.

Europadomstolen ansåg också att åtgärderna mot klagandena hade haft ett annat bakomliggande skäl, nämligen att straffa dem för deras arbete med mänskliga rättigheter och hindra dem från att fortsätta deras arbete. Europadomstolen var särskilt bekymrad över att den ena klagandens bankkonto frystes på grund av utbetalningar av rättshjälp från Europadomstolen.

5. Samsin mot Ukraina (dom 14.10.2021)

Fråga om rätt till skydd för privat- och familjeliv (artikel 8 i konventionen) – avskedande av domare oproportionerlig

Klaganden hade haft högre tjänster som domare även under Viktor Janukovytj tid som president. Som ett led i den efterföljande regeringens utresningslag, som syftade till att få bort tidigare presidentens inflytande, avskedades klagande. Hans ansökan om att få avgå frivilligt godtogs inte vilket fick till följd att han bl.a. gick miste om pensionsrättigheter.

Europadomstolen konstaterade i linje med sina tidigare avgöranden som rör den ukrainska utresningslagen, att det i avsaknad av bevis på att klaganden hade misskött sitt ämbete inte fanns skäl att inte avskeda honom och inte godta hans

Europarättslig tidskrift, open access 2026-11-16

egna uppsägning. Det förelåg därför en kränkning av rätten till skydd för privat- och familjeliv enligt artikel 8 i konventionen.

6. M.L. mot Slovakien (dom 14.10.2021)

Fråga om rätt till skydd för privat- och familjeliv (artikel 8 i konventionen) – skvallerpressen kränkte mor till avliden son

Klagandens son, som hade varit präst inom katolska kyrkan, tog sitt liv 2006. Några år tidigare hade han avtjänat ett fängelsestraff för att ha försökt ha oralsex utan samtycke med en minderårig pojke och för att ha haft oralsex med en man på allmän plats. Två år efter hans död skrev en kvällstidning tre artiklar om sonen där det bl.a. stod att sonen hade erkänt andra brott innan han tog sitt liv. Flera av påståendena saknade någon form av faktaunderlag. Klaganden väckte talan mot tidningen utan framgång.

Europadomstolen konstaterade de inhemska domstolarna hade betraktat klagandens son som en offentlig person för att han var präst i kyrkan. Europadomstolen delade inte bedömningen att han hade varit en offentlig person eftersom han vare sig hade varit en välkänd eller högt uppsatt person inom kyrkan. Europadomstolen erinrade vidare att även värdeutlåtande måste grundas på tillräckliga sakomständigheter. Skillnaden mellan värdeutlåtanden och påståenden om fakta ligger i graden av faktabevis som krävs. I förevarande fall hade artiklarna innehållit påståenden som var lättsinniga och okontrollerade påstående hade presenterats som fakta. Europadomstolen erinrade vidare att privatpersoner, särskilt efter de har avtjänat ett straff, hade en rätt att bli ”bortglömda” (*right to be forgotten*) som ett led i deras återanpassning till samhället. Europadomstolen ansåg att rapportering och debatt om sexuella övergrepp inom katolska kyrkan var av allmänintresse men förevarande artikel hade inte bidragit till någon sådan debatt. De inhemska domstolarna hade därför inte gjort en riktig avvägning mellan yttrandefriheten och rätten till privatliv och det förelåg således en kränkning av klagandens rätt enligt artikel 8 i konventionen.

Se även *Văcean mot Rumänien* (dom 16.11.2021) där avsaknaden av faktiskt grund för påstående om stöld utgjord en kränkning av artikel 8 i konventionen.

7. Kapa m.fl. mot Polen (dom 14.10.2021)

Fråga om rätt till privat- och familjeliv (artikel 8 i konventionen) – buller från väg utgör kränkning

Klagandena var en familj som bodde några meter ifrån en riksväg. Trots myndigheternas kännedom om bullerproblematiken utökades vägen och domstolarna accepterade ad hoc lösningar som tillfälligt minskade bullret.

Europarättslig tidskrift, open access 2026-11-16

Europadomstolen konstaterade att klagandena har en rätt att åtnjuta sitt hem i en lugn och ren miljö och att buller eller andra föroreningar aktualiserar rättighetsskyddet under artikel 8 i konventionen. Trots att bullerproblematiken varit känd sedan 1996 har motorvägen byggts ut utan någon egentlig hänsyn till de boendens välmående. Det förelåg därför en kränkning av rätten till skydd av klagandenas hem enligt artikel 8 i konventionen.

8. Miroslava Todorova mot Bulgarien (dom 19.10.2021)

Fråga om rätt till en rättvis rättegång (artikel 6.1 i konventionen), rätt till skydd för privat- och familjeliv (artikel 8 i konventionen), yttrandefrihet (artikel 10 i konventionen) och begränsning av användning av inskränkningar i rättigheter (artikel 18 i konventionen) – disciplinära sanktioner hade bakomliggande syfte att tysta kritik

Klaganden var domare och ordförande för Bulgariens huvudsakliga domarförening. I samband med sin ordföranderoll gjorde hon flera kritiska uttalanden bl.a. gentemot regeringens tillsättning av domare. Hon utsattes för flera disciplinära förfaranden på den formella grunden att hon var ansvarig för mål som hade handlagts för långsamt.

Europadomstolen konstaterade att själva disciplinära förfarandet levde upp till kraven på en rättvis rättegång enligt artikel 6.1 i konventionen. Hon riskerade förvisso långtgående disciplinära sanktioner såsom uppsägning men de slutliga sanktionerna hade varit mildare. De formuleringar som hade använts och den rapportering som hade varit i media hade inte varit entydigt negativ för klaganden utan hade belyst olika aspekter av situationen. Europadomstolen fann därför inte heller någon kränkning av klagandens rätt till skydd för privat- och familjeliv enligt artikel 8 i konventionen.

Däremot ansåg Europadomstolen att även om de disciplinära förfarandena formellt sett hade avsett hennes långsamma handläggning så hade dessa haft en avskräckande effekt på såväl klagande som andra praktiserande jurister att göra kritiska uttalanden med bäring på rättsväsendets oberoende och effektivitet. Europadomstolen konstaterade att för att undvika all misstanke om någon samband med att personen nyttjat sin yttrandefrihet var de inhemska myndigheterna tvungna att klargöra att det disciplinära förfarandet inte hade andra bakomliggande motiv. I förevarande fall fann Europadomstolen att det disciplinära förfarande hade haft det bakomliggande motivet att straffa och skrämma klaganden för hennes kritiska uttalanden av regeringen och delar av rättsväsendet. Europadomstolen fann därför en kränkning av klagandens yttrandefrihet enligt artikel 10 i konventionen och att klagandens rättigheter begränsats för otillåtna syften i strid med artikel 18 i förening med artikel 10 i konventionen.

Europarättslig tidskrift, open access 2026-11-16

9. Kartoyev m.fl. mot Ryssland (dom 19.10.2021)

Fråga om rätt till en rättvis rättegång (artikel 6.1 i konventionen) och parternas likställdhet i processen (artikel 6.1 och 6.3d i konventionen) – obalans i processen och bristande skäl till lyckta dörrar

Klagandena var nio personer som alla dömdes till långa fängelsestraff för två terrorattacker 2009 där 27 personer hade dödats och över 200 personer hade skadats.

Europadomstolen menade att det möjligtvis kunde finnas skäl att inte röja viss hemligstämplad dokumentation men var inte övertygad om att detta motiverade att förhandlingarna hölls bakom lyckta dörrar i sin helhet. Bristen på offentlighet rättades inte till i överinstansen. Det förelåg därför en kränkning av rätten till en offentlig rättegång som Europadomstolen erinrade syftade till att bibehålla allmänheten förtroende för domstolarna.

Vidare konstaterade Europadomstolen att det förelåg flera brister avseende parterna likställdhet i processen vilket domstolen erinrade utgör själva kärnan av rätten till en rättvis rättegång. Bland annat fick försvaret inte ta del av rättsmedicinska rapporter som legat till grund för domen och experterna hördes inte i rätten. Försvaret hade också försökt åberopa bevisning till stöd för att åklagarens rapporter var bristfälliga men denna bevisning hade avisats. Försvaret hade inte heller tillåtits låta en expert analysera rapporterna för att göra ett utlåtande. Sammantaget förelåg därför kränkningar av artikel 6.1 och 6.3d i konventionen.

10. Lavanchy mot Schweiz (dom 19.10.2021)

Fråga om rätt till skydd för privat- och familjeliv (artikel 8 i konventionen) – inte fel att fråga om faderskap var preskriberad

Klaganden växte upp med sina morföräldrar och på ett särskilt hem utan att veta vem hennes far var. I vuxen ålder sökte hon upp sin biologiska far och de utvecklade en varm relation till varandra. Hon försökte dock inte få faderskapet erkänt eller fastslaget. Efter hans död vid uppläsningen av hans testamente, blev hon upplyst att han inte var erkänd som hennes far. Hennes efterföljande begäran om fastställande av faderskap avvisades dock på grund av preskription.

Europadomstolen konstaterade att den inhemska domstolen hade gjort en noggrann redogörelse av preskriptionsfrågan och beaktat Europadomstolens praxis på området. Domstolen lade särskild vikt vid att klaganden hade haft många tillfällen att få saken prövad efter sin artonårsdag men valde att vänta i 31 år. Det utgjorde därför ingen kränkning av rätten till skydd för privat- och familjeliv att möjligheten att fastställa faderskapet ansågs vara preskriberad.

Europarättslig tidskrift, open access 2026-11-16

11. Selygenenko m.fl. mot Ukraina (dom 21.10.2021)

Fråga om generellt förbud mot diskriminering (artikel 1 i tilläggsprotokoll nr 12 till konventionen) – interna flyktingar fick inte rösta i lokalval

Klagandena var samtliga interna flyktingar från ukrainska områden som var ockuperade eller annekterade av Ryssland. Eftersom de inte hade folkbokfört sig i Kiev fick de inte rösta i lokalvalen. De betalade dock lokal skatt i Kiev.

Europadomstolen konstaterade att det enligt ukrainsk lagstiftning fanns ett krav på att folkbokföra sig där man ville rösta i lokalvalen. På så vis behandlades klagandena som alla andra. Europadomstolen ansåg dock att klagandena i egenskap av internflyktingar i landet var i en väsentligen annorlunda situation än den som hade flyttat till Kiev. Bland annat riskerade de att förlora sin status som internflyktingar ifall de folkbokförde sig i Kiev. Samtidigt betalade de skatt i Kiev och hade därför ett intresse att kunna rösta i de lokala valen. Europadomstolen fann därför att den förelåg en kränkning av det generella diskrimineringsförbudet i artikel 1 i tilläggsprotokoll nr 12 till konventionen.

12. León Madrid mot Spanien (dom 26.10.2021)

Fråga om förbud mot diskriminering (artikel 14 i konventionen) i förening med rätten till skydd för privat- och familjeliv (artikel 8 i konventionen) – fel att barnet automatiskt får pappans efternamn först

Europadomstolen konstaterade att det saknades godtagbara skäl för att makens efternamn skulle stå först om föräldrarna var oense om efternamnet. Detta utgjorde därför en kränkning av förbudet mot diskriminering i kombination med rätten till skydd för privat- och familjelivet enligt artiklarna 8 och 14 i konventionen.

13. Šaltinytė mot Litauen (dom 26.10.2021)

Fråga om skydd för egendom (artikel 1 i första tilläggsprotokollet till konventionen) i förening med förbudet mot diskriminering (artikel 14 i konventionen) och rätt till en rättvis rättegång (artikel 6.1 i konventionen) – inte diskriminering att ge bidrag till unga familjer upp till 35 år

Klaganden hade barn och hade nekats bidrag för unga familjer för att hon var 37 år gammal och bidraget hade en åldersgräns på 35 år.

Europadomstolen konstaterade att åldersgränsen inte var godtycklig utan syftade till att stötta en viss grupp mot bakgrund av låga födseltal och utvandring från landet. Europadomstolen fann därför ingen kränkning av konventionen. Den litauiska högsta domstolens avgörande hade varit motiverat med utförliga hänvisningar till inhemsk praxis som hade tillämpats på förevarande fall. Hon hade således fått

Europarättslig tidskrift, open access 2026-11-16

godtagbara skäl till beslutet att inte hänskjuta målet till konstitutionsdomstolen. Det förelåg därför ingen kränkning i det avseendet heller.

14. A.P. mot Moldavien (dom 26.10.2021)

Fråga om förbud mot omänsklig och förnedrande behandling (artikel 3 i konventionen) och rätt till skydd för privat- och familjeliv (artikel 8 i konventionen) – bristande utredning av sexuella övergrepp av barn

Klaganden påstod att han hade blivit utsatt för sexuella övergrepp av en tolvårig pojke när han själv var fem år gammal. Hans påstående bedömdes som trovärdiga av psykologisk expertis. Åklagarmyndigheten beslutade dock att inte utreda saken närmare.

Europadomstolen konstaterade att de påstådda övergreppen om våldtäkt och sexuellt utnyttjande var tillräckligt allvarliga övergrepp för att aktualisera artikel 3 i konventionen. De påstådda övergreppen vann också stöd i experters utredningar. Även om förövaren var minderårig och inte kunde åtalas, så hade moldaviska myndigheter en skyldighet att utreda händelsen. Åklagaren hade dock inte beaktat expertutlåtandet i fallet och ärendet hade inte hanterats av personal med särskild utbildning eller kunskap för att hantera barn som blivit offer för den typen av övergrepp. Det förelåg därför en kränkning av förbudet mot omänsklig och förnedrande behandling enligt artikel 3 i konventionen.

15. Bancsók och László Magyar (nr 2) mot Ungern (dom 28.10.2021)

Fråga om förbud mot omänsklig och förnedrande behandling – livstids fängelse med möjlighet till frigivning efter 40 år

Klaganden hade båda dömts till livstids fängelse med möjlighet till prövning om villkorlig frigivning efter 40 år. Deras klagomål till den ungerska konstitutionsdomstolen att detta var oförenligt med Europadomstolens praxis hade inte avgjorts av på mer än sex år.

Europadomstolen konstaterade att den ungerska konstitutionsdomstolen inte hade varit ett effektivt rättsmedel i klagandenas fall på grund av den långa handläggningstiden. Europadomstolen upprepade sin tidigare praxis att en livstidsdom endast var förenlig med konventionen om det fanns en möjlighet till frigivning och omprövning. Efter en komparativ internationell studie konstaterade Europadomstolen att en omprövning av en livstidsdom normalt sett ska vara möjlig senast 25 år efter påförandet av livstidsstraffet. I förevarande fall var fristen 40 år vilket avsevärt översteg en acceptabel frist. Det förelåg således en kränkning av förbudet mot omänsklig och förnedrande behandling enligt artikel 3 i konventionen.

Europarättslig tidskrift, open access 2026-11-16

Se även *Danilevich mot Ryssland* (dom 19.10.2021) där Europadomstolen fastställde en kränkning av artiklarna 6 och 8 i konventionen för livstidsfångars förbud till telefonsamtal och *Ivan Karpenko mot Ukraina* (dom 16.12.2021) där det ansågs oförenligt med konventionen att en livstidsfånge inte fick prata med andra intagna.

16. W.A. mot Schweiz (dom 02.11.2021)

Fråga om rätt till frihet och säkerhet (artikel 5.1 i konventionen), förbud mot straff utan lag (artikel 7 i konventionen) och rätt att inte bli straffad eller lagförd två gånger (artikel 4 i tilläggsprotokoll nr 7 till konventionen) – fortsatt frihetsberövande efter avtjänat straff

När klagande skulle friges efter att ha avtjänat ett tjugoårigt fängelsestraff för två mord förlängdes hans frihetsberövande med motiveringen att hans psykiska problem medförde att han utgjorde ett hot för samhället. Ett preventivt frihetsberövande ansågs otillräckligt eftersom det sällan varade längre än fem år. Det förnyade frihetsberövandet fastställdes av domstolar.

Europadomstolen konstaterade att det nya frihetsberövandet inte var grundat på en fällande dom av behörig domstol i enlighet med artikel 5.1a i konventionen. Konventionen medger förvisso att en person frihetsberövas på grund av psykisk sjukdom enligt artikel 5.1e i konventionen. Ett dylikt frihetsberövande måste dock inte ske på ett vanligt fängelse utan måste vara på en enhet anpassad för vård. Det förelåg därför en kränkning av rätten till frihet och säkerhet enligt artikel 5.1 i konventionen.

Vidare bedömde Europadomstolen att det förnyade frihetsberövande utgjorde ett högre straff som påfördes klaganden i efterhand och han därigenom straffades en andra gång för samma gärning vilket stred mot artikel 7 i konventionen och artikel 4 i tilläggsprotokoll nr 7 till konventionen.

17. Dolińska-Ficek och Ozimek mot Polen (dom 08.11.2021)

Fråga om rätt till en rättvis rättegång (artikel 6.1 i konventionen) – Polska högsta domstolens nya kammare för extraordinär kontroll och offentliga angelägenheter underkänns

Målet rör två domare som hade sökt nya tjänster som de inte hade rekommenderas till. Deras klagomål på tillsättningsförfarandet prövades av den polska högsta domstolens nya kammare för extraordinär kontroll och offentliga angelägenheter.

Europadomstolen konstaterade, med tillämpning av senare årens praxis från Europadomstolen, EU-domstolen och inhemska instanser, att den nya kammaren inte hade upprättats enligt lag. De två domarna hade därför inte fått sin sak prövad i enlighet med sina rättigheter enligt artikel 6.1 i konventionen.

Europarättslig tidskrift, open access 2026-11-16

Europadomstolen har tidigare under 2021 kommit till samma slutsats beträffande vissa domare i den polska konstitutionsdomstolen och högsta domstolens disciplinära kammare (se *Xero Flor w Polsce sp. Z o.o. mot Polen* (dom 07.05.2021) och *Reczkowicz mot Polen* (dom 22.07.2021). Se även *Donev mot Bulgarien* (dom 26.10.2021) där Europadomstolen inte fann någon kränkning av konventionen vid ett disciplinärt förfarande mot en domare.

18. Špadijer mot Montenegro (dom 09.11.2021)

Fråga om rätt till skydd för privat- och familjeliv (artikel 8 i konventionen) – mobbing av visselblåsare

Klaganden hade rapporterat om andra kriminalvårdares oegentliga kontakter med kvinnliga intagna vilket ledde till disciplinära sanktioner gentemot dessa kriminalvårdare. Klaganden blev dock mobbad efteråt på sin arbetsplats.

Europadomstolen konstaterade att klaganden inte hade fått tillräckligt skydd mot mobbingen och att detta utgjorde en kränkning av hennes rätt till skydd för privat- och familjeliv enligt artikel 8 i konventionen.

19. Marinoni mot Italien (dom 18.11.2021)

Fråga om rätten att betraktas som oskyldig (artikel 6.2 i konventionen) och yttrandefrihet (artikel 10 i konventionen) – utpekande av personers roll i historiska händelser

Klagande var själv sex år under andra världskriget när den socialistiska republiken utropades i norra Italien av italienska fascister. 2005 publicerade han en bok som återgav historiska händelser från den tiden varvat med personliga minnen, en genre som kallats mikrohistorisk. I de mer personliga reflektionerna utpekar klaganden frun i en grannfamilj som den som angav klagandens farfar som upprorsmakare som följaktligen avrättades. Även maken beskrevs i negativa ordalag. En straffprocess om förtal inleddes där klaganden friades. De utpekade valde dock att överklaga frågan om skadestånd vilket de tillerkändes av överinstansen.

Europadomstolen konstaterade att överinstanser oundvikligen grundade sin bedömning på samma omständigheter som underinstansen gjort vid den straffrättsliga bedömningen. Överinstansen hade dock inte använt ett språkbruk som sträckte sig längre än den skadeståndsrättsliga bedömning den hade att göra. Det förelåg därför ingen kränkning av oskuldspresumtionen.

Europadomstolen konstaterade vidare att de delar som rörde den historiska redogörelsen otvetydigt föll inom yttrandefrihetens ramar. Delarna av mer privat karaktär där klaganden utpekade grannfrun för vedervärdigt agerande byggde på spekulationer utan stöd i någon form av bevisning eller underlag. Europadomsto-

Europarättslig tidskrift, open access 2026-11-16

len fann därför att det inte utgjorde en kränkning av yttrandefriheten att klaganden fick betala skadestånd för förtal för dessa uttalanden.

Jfr dock motsatt slutsats gällande rapportering om moldaviska socialistpartiets tillgångar på Bahamas i *The Association of Investigative Reporters and Editorial Security of Moldova och Sanduța mot Moldavien* (dom 12.10.2021) och i målet *Vedat Şorli mot Turkiet* (dom 19.10.2021) där en man frihetsberövades enligt en speciallagstiftning till skydd för landets president.

20. M.H. m.fl. mot Kroatien (dom 18.11.2021)

Fråga om rätt till liv (artikel 2 i konventionen), förbudet mot omänsklig och förnedrande behandling (artikel 3 i konventionen), rätten till frihet och säkerhet (artikel 5.1 i konventionen), förbudet mot kollektiv utvisning (artikel 4 i tilläggsprotokoll nr 4 till konventionen) och rätten till individuella klagomål (artikel 34 i konventionen) – brister i utredning av asylsökandes flickas död och andra brister i asylförfarandet

Klaganden var en afghansk familj bestående av en man, två fruar och 11 barn. De tog sig via Serbien till Kroatien där de sökte asyl. Deras ansökan avslog och klagandena beordrades att gå tillbaka till Serbien på tågrälsen. På vägen tillbaka till Serbien omkom ett av barnen, en sexårig flicka. Den kroatiska konstitutionsdomstolen slog fast att utredningen av flickans död varit effektiv men en minoritet var skiljaktig och pekade på flera brister i utredningen. Familjen tog sig sedan återigen till Kroatien och sattes då i olika förvar. Deras förnyade asylansökan avslogs med motiveringen att Serbien var ett säkert land och deras ansökan skulle prövas där. Under lång tid fick klagandena inte möjlighet att prata med sin advokat, även efter att Europadomstolen beordrat enligt regel 39 i domstolens arbetsordning att så skulle ske. Familjen tog sig sedan till Slovenien och det var inte längre känt var de befann sig.

Europadomstolen konstaterade att det förelåg brister i utredningen av flickans död, bland annat hade polisens motstridiga utlåtanden inte utretts och man hade inte utrett hur klagandena hade förflyttat sig med hjälp av t.ex. GPS:erna på deras mobiltelefoner. Det förelåg därför en kränkning av den processuella aspekten av rätten till liv enligt artikel 2 i konventionen.

Vidare fann Europadomstolen att förhållandena vid frihetsberövande utgjorde omänsklig och förnedrande behandling i strid med artikel 3 i konventionen i förhållande till barnen. Myndigheterna hade inte heller vidtagit tillräckliga åtgärder för att begränsa frihetsberövandena vilket stred mot artikel 5.1 i konventionen.

Därtill hade ingen individuell prövning gjorts av klagandenas skyddsbehov vilket stred mot förbudet mot kollektiv utvisning och förhindrandet att låta klagandena kontakta deras advokat hade utgjort en kränkning av rätten till individuella klagomål till Europadomstolen enligt artikel 34 i konventionen.

Europarättslig tidskrift, open access 2026-11-16

21. S.N. och M.B.N. mot Schweiz (dom 23.11.2021)

Rätten till skydd för privat- och familjeliv (artikel 8 i konventionen) – domstol beordrade familjeåterförening i Thailand efter internationellt bortförande

Klaganden var mor och dotter som båda var schweiziska medborgare. Fadern var fransk medborgare. Familjen hade bott i Thailand och haft växelvist umgänge efter föräldrarnas separation och efterföljande skilsmässa. I en tidigare process anklagade modern fadern för sexuellt utnyttjande men föräldrarna enades därefter om ett umgänge på frivillig väg. Kort därefter lämnade modern Thailand med sin dotter och bosatte sig i Schweiz. Fyra månader senare krävde fadern att dottern skulle återföras till honom i Thailand. Modern sökte därefter begränsa faderns rätt att bo nära dottern och anklagade fadern för sexuellt ofredande. Schweiziska domstolar fastslog dock att dottern skulle återföras till Thailand. Klaganden bodde vid tidpunkten för Europadomstolens dom i Schweiz.

Europadomstolen noterade att modern hade uppgett att hon skulle följa med dottern till Thailand om domstolen krävde ett återförande där. Inhemska domstolar bedömde att moderns ekonomiska situation möjliggjorde detta. Det var därför inte fråga om att återföra barnet till Thailand ensamt. Schweiziska myndigheter hade också utrett barnets säkerhet vid ett återförande till Thailand och vid fastställande av faderns umgängesrättigheter. Europadomstolen konstaterade också att barnet, som vid bedömningen hade varit sju år gammal, hade hörts och hennes åsikt hade beaktats. De inhemska domstolarna hade dock bedömt att hennes mognad inte var tillräcklig för att förstå skillnaden mellan att bo i Schweiz och i Thailand i förhållande till hennes relation till fadern. Det var därför inte orimligt att gå emot barnets uttalade vilja att stanna i Schweiz. Vid en samlad bedömning fann Europadomstolen att det inte förelåg någon kränkning av klagandenas rättigheter enligt artikel 8 i konventionen.

22. Arneskans mot Sverige (beslut 23.11.2021)

Rätten till en rättvis rättegång (artikel 6.1 i konventionen) och rätten till effektiva rättsmedel (artikel 13 i konventionen) – särskilda proceduren för ersättning till de så kallade barnhemsbarnen godtogs

Klaganden hade begärt ersättning hos den ersättningsnämnden som hanterade begäran om ersättning enligt lagen om ersättning på grund av övergrepp eller försummelser i samhällsvården av barn och unga i vissa fall (2012:663). Han nekades ersättning med motiveringen att även om det fanns indikationer på att han hade vistats i en fosterfamilj så saknades ett officiellt beslut om att omhänderta honom och placera honom i ett fosterhem.

Europadomstolen konstaterade att den särskilda ersättningsnämnden som beslutade om ersättningen uppfyllde kraven på en oberoende och opartisk domstol i konventionens mening. Konventionen ger därtill inte någon rätt att överklaga i

Europarättslig tidskrift, open access 2026-11-16

civila mål. Eftersom klaganden inte hade omhändertagits genom ett formellt beslut uppfyllde han inte kraven för ersättning enligt den särskilda ersättningslagen och det saknades därför skäl att hålla en muntlig förhandling i de inhemska instanserna. Europadomstolen noterade också att klaganden hade getts tillfälle att skriftligen komplettera sin begäran vid flera tillfällen, bl.a. med stöd för att han hade blivit omhändertagen genom ett formellt beslut. Europadomstolen konstaterade sammanfattningsvis att klagomålet var uppenbart ogrundat och målet avisades därför.

23. Kooperativ Neptun Servis mot Ryssland (dom 23.11.2021)

Fråga om rätt till skydd för egendom (artikel 1 till första tilläggsprotokollet till konventionen) och rätt till en rättvis rättegång (artikel 6.1 i konventionen) – omklassificering till olagligt bygge kunde inte prövas av domstol

Klaganden ägde ett shoppingcentrum byggt på 90-talet som år 2015 klassades som ett olagligt bygge. Europadomstolen konstaterade att omklassificeringen 2015 inte hade prövats av domstol vilket lagen krävde. Klagande hade inte heller kunnat få bedömningen överprövad genom ett överklagande. Det förelåg därför en kränkning av laglighetskravet enligt rätten till skydd för egendom och en kränkning av rätten till domstolsprövning.

Se även Godlevskaya mot Ryssland (dom 07.12.2021) där ett beslag och försäljning av egendom saknat stöd i lag och därför utgjort en kränkning av rätten till skydd för egendom.

24. Corley m.fl. mot Ryssland (dom 23.11.2021)

Fråga om processuella rättssäkerhetsgarantier vid utvisning av utlänningar (artikel 1 i tilläggsprotokoll nr 7 till konventionen), rörelsefrihet (artikel 2 i tilläggsprotokoll nr 4 till konventionen), rätt till tanke-, samvets- och religionsfrihet (artikel 9 i konventionen), rätt till skydd för privat- och familjeliv (artikel 8 i konventionen), förbud mot omänsklig och kränkande behandling (artikel 3 i konventionen) och rätt till frihet och säkerhet (artikel 5 i konventionen) – flertal kränkningar av två missionärer

Klagandena var två missionärer från Enighetskyrkan (även kallad Familjefederation för Världsfred och Enighet), en rörelse grundad i Sydkorea på 50-talet, och deras respektive maka och barn. Båda familjerna, som var amerikanska respektive japanska medborgare, hade bott och missionerat i Ryssland sedan början av 90-talet. I början av 2006 blev båda männen utvisade från Ryssland med mycket kort varsel. Den ena klaganden blev fråntagen sitt pass under några dagar och utvisades från landet kort därpå. Han lyckades inte överklaga beslutet om utvisning på grund av helgledigheter. Den andra frihetsberövades men frigavs i utbyte

Europarättslig tidskrift, open access 2026-11-16

mot omedelbar utvisning och att han frånsade sig möjligheten att överklaga. I båda fallen var ryska säkerhetstjänsten inblandade i utvisningen. Ingen av männen hade gjort sig skyldiga till brott eller förseelser. Männens familjer lämnade Ryssland en tid senare, under ordnade former, när det var praktiskt genomförbart.

Europadomstolen konstaterade att båda männen hade utvisats utan förvarning på ett sätt som i praktiken fråntog dem möjligheten att överklaga. Deras processuella rättssäkerhetsgarantier vid utvisning av utlänningar enligt artikel 1 i tilläggsprotokoll nr 7 till konventionen hade därför kränkts.

De formella skälen till deras utvisning hänvisade inte till deras missionerande verksamhet men det fanns likväl indikationer att den påtvingande utvisningen syftade till att hindra dem från att sprida sin lära. Den ryska staten kunde inte heller lämna någon rimlig förklaring till varför säkerhetstjänsten hade varit inblandad. Europadomstolen fann i det avseendet att det förelåg kränkningar av männens, rätt till tanke-, samvets- och religionsfriheten enligt artikel 9 i konventionen.

Separation av familjemedlemmarna innebar vidare en kränkning av samtliga klagandens rätt till skydd för privat- och familjeliv enligt artikel 8 i konventionen.

I förhållande till den klagande som frihetsberövats konstaterade Europadomstolen även kränkningar av rörelsefriheten i artikel 2 i tilläggsprotokoll nr 4 till konventionen, av förbudet mot omänsklig och kränkande behandling enligt artikel 3 i konventionen och av rätten till frihet och säkerhet enligt artikel 5 i konventionen.

25. Sassi och Benchellali mot Frankrike (dom 25.11.2021)

Rätt till en rättvis rättegång (artikel 6.1 i konventionen) – dom mot Guantánmofångar

Klagandena var franska medborgare som befann sig i Afghanistan vid attacken den 11 september 2001. De hade rest till Afghanistan i hemlighet för att strida för Talibanerna. 2002 frihetsberövades de och placerades i det amerikanska lägret i Guantánamo Bay där de besöktes av franska tjänstemän vid tre tillfällen. De utlämnades till Frankrike två år senare. I Frankrike ställdes de inför rätta och dömdes sedermera till fyra års fängelse, varav tre år var villkorligt frihetsberövande, för innehav av falska administrativa dokument och förberedelse till terrorism. Vid straffmätningen hade häktningstiden i Frankrike beaktas samt att klagandena led av PTSD efter frihetsberövandet vid Guantánamo.

Europadomstolen konstaterade att det inte fanns någonting som antydde att den franska domen hade grundats på uppgifter som klagandena lämnat under frihetsberövandet i Guantánamo. Tvärtom hade ett stort antal förhör hållits av franska myndigheter och klaganden hade haft full tillgång till försvarsadvokater vid dessa förhör. Europadomstolen fann därför ingen kränkning av rätten till en rättvis rättegång enligt artikel 6.1 i konventionen.

Europarättslig tidskrift, open access 2026-11-16

26. Biancardi mot Italien (dom 25.11.2021)

Rätt till yttrandefrihet (artikel 10 i konventionen) – Europadomstolens första avgörande om ”rätten att bli bortglömd”

Klagande var chefredaktör på en internetbaserad tidning som hade publicerat en artikel som ingående återgivit brottmålsrättegången som följde efter ett slagsmål på en restaurang. Restaurangen och ägaren som varit inblandad i slagsmålet krävde att artikeln skulle tas bort vilket slutade med att en domstol fastslog att klaganden skulle betala 5 000 euro i skadestånd för att inte ha avindexerat personuppgifterna i artikeln under åtta månader.

Europadomstolen konstaterade att det var domstolens första avgörande i kölvattnet av EU-domstolens praxis om rätten att bli glömd (*the right to be forgotten*). Europadomstolen betonade vidare att klagande i förevarande fall inte hade beordrats att ta bort, anonymisera eller ändra innehållet i artikeln utan målet hade endast rört skyldigheten att avindexera namnen i artikeln så att dessa inte skulle vara lättillgängliga för någon som söker på namnen på internet. Europadomstolen fann att det rörde sig om ett försvarbart ingrepp i klaganden yttrandefrihet enligt artikel 10 i konventionen.

Jfr även *M.L. mot Slovakien* (dom 14.10.2021).

27. Mucha mot Slovakien (dom 25.11.2021)

Fråga om rätt till en rättvis rättegång (artikel 6.1 i konventionen) – uppgörelse med vittnen i separat rättegång avgörande för fällande dom

Klaganden, som ansågs vara del av ett kriminellt nätverk, hade dömts till 23 års fängelse för ett stort antal brott. Den fällande domen mot honom grundade sig på vittnesmål som getts som en uppgörelse mellan åklagaren och vissa vittnen. Samma domstolssits hade prövat såväl åtalet mot vittnena som mot klaganden.

Europadomstolen prövade saken under rätten till en rättvis rättegång enligt artikel 6.1 i konventionen men erinrade att den omständigheten att klagandens agerande hade belyst i den andra processen inte utgjorde en kränkning av rätten att betraktas som oskyldig utan fick anses vara en nödvändig konsekvens av komplexa mål som rör många gärningsmän. Europadomstolen ansåg dock att den sits av domare som dömde honom och som även hade dömt i fallet med vittnena och då godtagit den uppgörelse om gjorts gav klaganden en befogad anledning att tro att dessa domare hade förutfattade meningar om klagandes skuld, även om sitsen bestod av professionella domare som har mer träning att förhålla sig objektivt till varje enskilt fall. Överinstansen hade inte rättat till bristen på oberoende och oavhängighet i underinstansen. Det förelåg därför en kränkning av rätten till en rättvis rättegång enligt artikel 6.1 i konventionen.

Europarättslig tidskrift, open access 2026-11-16

28. Baljak m.fl. mot Kroatien (dom 25.11.2021)

Rätt till en rättvis rättegång (artikel 6.1 i konventionen)
– bevisbördan för död av krigsfånge

Klagandena var nära anhöriga till en man som tillfångatogs av kroatiska styrkor 1995. Han hittades 2002 i en grav med ett skott i huvudet. De klagandena stämde den kroatiska staten för att kroatiska styrkor var ansvariga för mordet. Deras talan avslogs dock med motiveringen att de klagandena inte hade visat att kroatiska styrkor var ansvariga för mordet och oaktat detta förelåg en presumtion enligt kroatisk lag att skador orsakade av kroatiska styrkor var krigsskador som inte var ersättningsgilla. Klagandena beordrades att betala rättegångskostnader. Överklagandet avslogs av de två överinstanserna. Även den kroatiska konstitutionsdomstolen fann att avgörandet inte var godtyckligt. I konstitutionsdomstolen var dock fyra ledamöter skiljaktiga. Dessa menade att döda tillfångatagna personer var förbjudet enligt internationell rätt vilket inte kunde betraktas som en krigsskada.

Europadomstolen konstaterade att enligt domstolens praxis var det redan fastslaget att det, i fall som rör rätten till liv enligt artikel 2 i konventionen, förelåg en presumtion att en person som försvunnit i fångenskap var den tillfångatagande statens ansvar och det ankom på den staten att visa att offret hade överlevt fångenskapen och dött under andra omständigheter. I förevarande fall var det ostridigt att offret hade tillfångatagits av kroatiska styrkor och att han sedan funnits i en grav med ett skott i huvudet tillsammans med andra män som tillfångatagits vid samma tillfälle. Enligt Europadomstolens praxis förelåg därför en stark presumtion om orsakssamband mellan hans försvinnande och död. Kroatiska myndigheter hade inte inlett någon förundersökning kring försvinnandet och dödandet av klaganden. Europadomstolen bedömde att det var uppenbart orimligt att lägga bevisbördan på klagandena och avslå deras talan. Det förelåg därför en kränkning av rätten till en rättvis rättegång enligt artikel 6.1 i konventionen.

29. Jallow mot Norge (dom 02.12.2021)

Fråga om rätt till rättvis rättegång (artikel 6:1 i konventionen) och rätt till skydd för privat- och familjeliv (artikel 8 i konventionen) – ingen kränkning att nekas inresevisum och istället närvarade via länk vid förhandling om vårdnad

Klagande var gambiansk medborgare bosatt i Gambia. Han son, född 2011, som han hade träffat vid två tillfällen när denne varit på besök i Gambia, bodde med sin mor i Norge. 2017 gick modern bort och fadern ansökte om vårdnad till sonen. Inför förhandlingen hade den norska domstolen eftersträvat att klagande skulle kunna närvara men klagande hade nekats inresetillstånd med motiveringen att risken att han skulle stanna i Norge var för stor. Förhandlingen genomfördes istället med klaganden närvarande via länk. De inhemska domstolarna bedömde att klagandens kontakt med sonen hade varit för liten för att han skulle beviljas

Europarättslig tidskrift, open access 2026-11-16

vårdnad men uttryckte likväl att det var viktig att klaganden skulle vara en del av sonens liv.

Europadomstolen fann att klaganden hade getts tillräckliga möjligheter att föra sin talan i processen trots att han endast närvarade via länk. Han ombud hade också varit på plats under hela rättegången. Det förelåg därför ingen kränkning av rätten till en rättvis rättegång enligt artikel 6.1 i konventionen. Europadomstolen bedömde vidare att de inhemska domstolarnas bedömning av placeringen av vårdnaden varit rimlig och det förelåg därför ingen kränkning av artikel 8 i konventionen.

30. Savran mot Danmark (dom 07.12.2021, stor kammare)

Fråga om förbud mot omänsklig och förnedrande behandling (artikel 3 i konventionen) och rätt till skydd för privat- och familjeliv (artikel 8 i konventionen) – oproportionerlig utvisning med återreseförbud av brottsling med allvarlig psykisk störning som saknade anknytning till mottagarlandet

Klaganden kom till Danmark som sexåring. När han var 23 år, dömdes han för grov misshandel som hade lett till den misshandlades död. Efter sex år i fängelse ändrades hans dom till icke-tidsbestämd vård och utvisningen till Turkiet upphävdes. Överinstansen beslutade dock om utvisning med motiveringen att nödvändig medicin fanns tillgänglig i Turkiet och betonade allvaret i de brott klaganden hade dömts till. Högsta domstolen meddelade inte prövningstillstånd. Utvisningen till Turkiet verkställdes 2015 och klagande uppges sedan dess ha levt ett ensamt liv i Turkiet.

Europadomstolens stora kammare delade inte kammarens tidigare bedömning att Danmark borde inhämtat garantier om tillgänglig vård i Turkiet utan menade att det inte var visat att det förelåg en risk för en allvarlig, snabb och oåterkallelig försämring av hans hälsa vid en utvisning. Det förelåg därför ingen kräkning av förbudet mot omänsklig och förnedrande behandling enligt artikel 3 i konventionen.

Däremot fann Europadomstolen att en utvisning av klaganden påverkade hans privatliv enligt artikel 8 i konventionen. Domstolen bedömde dock att han inte hade visat att hans beroendeställning till hans familj vara tillräcklig för att aktualisera rätten till familjeliv. Vid en proportionalitetsbedömning beaktade Europadomstolen att klaganden inte hade någon familj i Turkiet, att han inte talade turkiska utan endast lite kurdiska. Mot bakgrund av hans allvarliga psykiska störning var han dessutom mer sårbar än en genomsnittlig person. Europadomstolen fann också att den omständigheten att han hade begått brottet, som förvisso var allvarligt, under allvarlig psykisk störning och att gärningen låg 15 år tillbaka i tiden vid utvisningstillfället påverkade bedömningen. Europadomstolen fann att dessa omständigheter inte hade beaktats tillräcklig vid bedömningen om en utvisning var

Europarättslig tidskrift, open access 2026-11-16

proportionerlig. Det förelåg därför en kränkning av klagandens rätt till skydd för privatlivet enligt artikel 8 i konventionen.

31. Standard Verlagsgesellschaft mbH mot Österrike (nr 3) (dom 07.12.2021)

Fråga om yttrandefrihet (artikel 10 i konventionen) – fel att begäran ut personuppgifter från kommentarsfältet

I kommentarsfältet till en artikel på klagandens hemsida följde omkring 1 600 kommentarer varav vissa anklagade politiker för korruption och kopplingar till nynazism. Klaganden tog bort de grova kommentarerna men vägrade, trots beslut därom, att lämna ut personuppgifter på de som gjort kommentarerna.

Europadomstolen delade inte fullt ut klagandens bedömning att personerna i kommentarsfältet var att jämställa med journalistiska källor. Europadomstolen ansåg likväl att utlämnade av kommentatorernas identitet kunde ha en avskräckande effekt på debatten och fann att det inte hade varit nödvändigt i ett demokratiskt samhälle att kräva att kommentatorerna identitet avslöjades. Det förelåg därför en kränkning av yttrandefriheten enligt artikel 10 i konventionen.

32. Filat mot Moldavien (dom 07.12.2021)

Fråga om rätten att betraktas som oskyldig (artikel 6.2 i konventionen) och rätt till ett snabbt beslut av lagligheten av ett frihetsberövande (artikel 5.4 i konventionen) – uttalande under processen för att lyfta immunitet kränkte inte oskuldpresumtionen

Klaganden var Moldaviens före detta premiärminister och parlamentsledamot. Efter att parlamentet beslutade att häva hans immunitet frihetsberövades klaganden. Han dömdes sedermera till nio års fängelse för olika typer av mutbrott. Under processen för att häva immuniteten gjorde åklagaren och andra parlamentsledamöter olika uttalande om klagandens agerande.

Europadomstolen konstaterade att artikel 5.4 i konventionen inte var tillämpar på frihetsberövande efter en dom. Innan dess hade klagande fått en prövning av sitt frihetsberövande. Klagomålet beträffande frihetsberövandet var därför uppenbart ogrundat.

Beträffande de olika uttalanden som gjordes om klaganden i samband med hävandet av immuniteten konstaterade Europadomstolen att åklagarens och talmannens uttalanden inte var uttalanden om skuld utan utgjorde en redogörelse för åklagarens skriftliga krav för att häva immuniteten. Uttalandena kunde därför inte ses som uttalanden om klagandens skuld. Det förelåg därför ingen kränkning av klagandens oskuldspresumtion.

Europarättslig tidskrift, open access 2026-11-16

33. Daneş m.fl. mot Rumänien (dom 07.12.2021)

Fråga om rätt till skydd för privat- och familjeliv (artikel 8 i konventionen) – kritisk artikel om ledamöter i veterinärförbund inte kränkning

Klagandena var ledamöter i styrelsen för ett veterinärförbund. I en artikel i en lokal nyhetstidning utpekades styrelsen som ansvarig för att bl.a. ha marknadsfört användning av icke-föreskrivna antibiotika och för att ha motverkat att en förordning som skulle öka kontrollen av marknadsföringen av dylika preparat. Klagandena väckte talan mot tidningen och journalisten för att de ansåg sig vara utpekade som delvis ansvariga för att folk konsumerat mat med spår av antibiotika och andra saker som var hälsovådliga. Deras talan avslogs av inhemska instanser.

Europadomstolen konstaterade, i likhet med de inhemska instanserna, att artikeln rörde frågor som var av allmänintresse. Artikeln handlade bl.a. om faror för konsumenthäslan med viss medicinering på djur och klagandens inbladning i att inte stärka det rättsliga skyddet mot användandet av dylika preparat. Frågeställningarna lyftes även i nationella medier och kunde dessutom anses falla under statens positiva förpliktelse att förse allmänheten med information för att bedöma risker som den kunde utsättas för. Vidare delade Europadomstolen bedömningen att klagandena i viss utsträckning var offentliga personer och att de kritiserades för sina professionella förehavanden. Deras privatliv omnämndes inte och artikeln använde inte grovt språkbruk. Artikeln grundade vidare sina påstående på dokumentation och annan bevisning. Tidningens spridning var dessutom huvudsakligen begränsad till läsare i en viss region. Vid en samlad bedömning fann Europadomstolen därför att de inhemska domstolarna hade gjort en riktig avvägning mellan klagandenas rätt till skydd för privatlivet och journalistens och tidningens yttrandefrihet.

Se även *Tiriac mot Rumänien* (dom 30.11.2021) där Europadomstolen inte fann någon kränkning av en tennisspelarens rättigheter.

34. Jarrand mot Frankrike (dom 09.12.2021)

Fråga om rätt till frihet och säkerhet (artikel 5.1 i konventionen) och rätt till skydd för privat- och familjeliv (artikel 8 i konventionen) – son höll kvar mor från vårdhem

Klagande underlät att återföra sin mor till ett vårdhem varpå polisen hämtade henne i klagandens hem. Klaganden togs även med till polisstationen för förhör.

Europadomstolen konstaterade att polisen inlett en utredning om misshandel av en sårbar person och godtog återförandet av modern på grund av sakens brådskande natur. Det utgjorde därför ingen kränkning av artikel 8 i konventionen att modern hämtades i klagandens hem. Däremot utgjorde medtagande av klaganden till polisstationen ett frihetsberövande som saknade formellt beslut och därför inte hade gjorts i enlighet med lag. Det förelåg därför en kränkning av rätten till frihet och säkerhet enligt artikel 5.1 i konventionen.

Europarättslig tidskrift, open access 2026-11-16

35. Abdi Ibrahim mot Norge (dom 10.12.2021, stor kammare)

Fråga om rätt till skydd för privat- och familjeliv (artikel 8 i konventionen) och rätt till tanke-, samvets- och religionsfrihet (artikel 9 i konventionen) – inte tillräckliga hänsyn till barnets muslimska och somaliska ursprung

Klaganden är somalisk medborgare. Hennes son föddes 2009 i Kenya. Kort därefter flyttade hon till Norge där hon beviljades asyl och hennes son omhändertogs. Sonen placerades i en kristen familj och döptes sedermera. Hennes umgänge med sonen begränsades till någon timme fyra till sex gånger om året. Mellan 2013 och 2015 träffade klaganden sin son två gånger. 2013 påbörjades ett adoptionsförfarande som godkändes 2015.

Europadomstolens stora kammare valde att prövat klagomålet under artikel 8 sett i ljuset av rätten till tanke-, samvets- och religionsfrihet enligt artikel 9 i konventionen. Europadomstolen konstaterade inledningsvis att det råder internationell samsyn om att myndigheter vid omhändertagande av barn inte har en skyldighet att hitta en familj med samma religion, kultur eller språk som de biologiska föräldrarna även om dessa omständigheter ska beaktas. I förevarande fall hade myndigheters försök hitta en kulturellt lik fosterfamilj men misslyckats, främst på grund av bristen på fosterfamiljer med minoritetsbakgrund. Europadomstolen hade inga invändningar mot detta.

Däremot riktade Europadomstolen kritik mot att inhemska myndigheter inte i tillräcklig utsträckning beaktat klagandens intresse att hennes son i vart fall i någon form skulle behålla några band till sitt kulturella och religiösa ursprung. Den adoption som hade genomförts gav klaganden inga rättigheter till umgänge och myndigheterna hade valt att inte tillämpa en så kallad öppen adoption som hade möjliggjort umgänge. Europadomstolen var särskilt kritisk till att vikt lagts vid att umgänget fungerade dåligt – en bedömning som grundade sig på ett nästan obefintligt umgänge och samtidigt som inga åtgärder vidtagits för att få till stånd ett fungerande umgänge. Mot den bakgrunden fann Europadomstolen att det inte var visat att det förelåg så pass exceptionella omständigheter eller att det för barnets bästa var berättigat med en fullständig och definitiv separation mellan klaganden och hennes son. Det förelåg därför en kränkning av klagandens rätt till privat- och familjeliv enligt artikel 8 i konventionen.

Se även *G.M mot Frankrike* (dom 09.12.2021) där Europadomstolen fann att ett omhändertagande av barn inte utgjorde någon kränkning av konventionen.

Europarättslig tidskrift, open access 2026-11-16

36. Melgarejo Martinez de Abellanosa mot Spanien (dom 14.12.2021)

Fråga om rätt till en rättvis rättegång (artikel 6 i konventionen) – ny rättegång rekommenderat som gottgörelse för brister i skattetilläggsprocess

Klaganden påfördes skatt och skattetillägg samt ränta. Skattskyldigheten undanröjdes i högre instans men klagandens egendom beslagtogs likväl för att betala skulderna. Beslaget undanröjdes gällande själva skatteskulden men inte för skyldigheten att betala skattetillägg och ränta. I parallella processer mot klagandens syskon hade alla beslut undanröjts.

Europadomstolen konstaterade att den omständigheten att olika domstolar kommit till olika slut i liknande mål inte var uttryck för en djupgående och långvarig oenighet om rättsläget som skulle strida mot principen om rättssäkerhet enligt artikel 6.1 i konventionen. Däremot var beslutet att inte undanröja betalningsskyldigheten så knapphändigt motiverad att det inte gick att urskönja om domstolen hade gjort någon egentlig prövning överhuvudtaget. Detta stred mot skyldigheten till motiverade beslut enligt artikel 6.1 i konventionen.

Europadomstolen beslutade vidare att avslå begäran om ersättning och angav istället att en ny inhemsk process skulle utgöra den bästa formen av gottgörelse.

37. Tunikova m.fl. mot Ryssland (dom 14.12.2021)

Fråga om förbud mot omänsklig och förnedrande behandling (artikel 3 i konventionen), förbud mot diskriminering (artikel 14) och bindande kraft och verkställighet av domar (artikel 46 i konventionen) – Ryssland måste akut ändra sin lagstiftning kring våld i hemmet

Klagande var tre kvinnor som utsatts för grovt våld och övergrepp av sin respektive partners. Europadomstolen konstaterade i samtliga tre fall att staten hade brustit både i att förhindra misshandeln och att utreda den i efterhand. Detta var ett systematiskt problem i Ryssland som drabbade kvinnor. Det förelåg därför kränkningar av artiklarna 3 och 14 i konventionen. Europadomstolen uppmanade även Ryssland, enligt artikel 46 i konventionen, att utan dröjsmål se över sin lagstiftning. I avvaktan på dylika åtgärder meddelade Europadomstolen att den kommer hantera liknande mål enligt ett förenklat och skyndsamt förfarande.

Europarättslig tidskrift, open access 2026-11-16